

"Өлгөм үүтү, эмис эти
дэлэтигэ" анал балаһаба
-- Хатылы нэһилиэгэ ②

Төрөөбүт
сорурум ③

Халын Хадаар
Герой Ийэлэрэ ⑤

САНАОЛОХ

12+

2020 сыл
Кулун тутар
3 күнэ
оптуорунньук
№ 16
(11672)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

кулун тутар 3> кулун тутар 4> кулун тутар 5> кулун тутар 6> кулун тутар 7> кулун тутар 8> кулун тутар 9> кулун тутар 10> кулун тутар 11> кулун тутар 12>

--- УЛУУСКА БУ КҮННЭРГЭ ---

КЫТААНАХХА БАСТАКЫ ТААС ДЫИЭ ТУТУЛЛАР

Олунньу 28 күнэ Кытаанах нэһилиэгин олохтоохторугар бэлэз күнүнэн буолла. Бу күн нэһилиэккэ бастакы таас дыиэ сыбаайатын түһэрдилэр. Олохтоохтору кытта үөрүүлэрин үлэстэ, улуус баһылыгын тутуу боппуруостарыгар солбуйааччы Руслан Васильев, бэдэрээччит – «Прогресс» ХЭТ генеральнай дириэктэрэ Алексей Пинигин, ыаллыы нэһилиэк баһылыга Николай Сыромятников кэлэн, эбэрдэ тылларын, сага тутуу үйэлээх, сылаас буоларыгар баба санааларын эттилэр.

Үөрүүлээх күннэ Руслан Васильев Тутуу министриэтибэтин махтал суругун Павел Скрыбинга туттарда.

КПРФ Чурапчытаабы салаатын бэрэстэбиитэлэ Михаил Новгородов Кытаанах нэһилиэгин баһылыгар Егор Потаповка уонна Павел Скрыбинга баартыйа наһараадатын, «И.В. Сталин 140 сыла» мэтээли туттарда.

Сыбаайаны түһэри алгыһын, сизрин-туомун алгысчыт Валерий Герасимов толордо. Аал уоту айах тутан, тутуу үлэтэ этэннэ барарыгар, дыиэ сылааһынан, сырдыгынан сыдаайарыгар көрдөстө. Ол кэннэ олохтоохтор, ыалдьыттар сыбаайа олугар баба санааларын этэн алтан манньааты түһэрдилэр.

Нэһилиэк баһылыга Егор Потапов: «2015 сыллааха улуус дьаһалтатын көмөтүнэн, Тутуу министриэтибэтигэр «Хаарбах

туруктаах дыиэттэн көһөрүү» бырагырааматыгар киллэрэллэригэр туруорсубуппун. Бииргэ үлэһини түмүгэр өрөспүүбүлүкэ реестригэр, салгыы федеральнай испиһээккэ кириэн, үбэ-харчыта көрүлгөн, тутуубут бүтүн-түттэн сабалланна. Дыиэни Алексей Пинигин салайааччылаах «Прогресс» ХЭТ тутуоба. Таас дыиэбит үс мэндизмэннээх, 16 кыбартыыраалаах буолар. Хаарбах туругунан 14 кыбартыыра барбыта, онтон икки кыбартыыратын эбии тутан бизэрэллэр. Онон эһиил 4-с кыбаарталга олохтоохторум сага дыиэ күлүүһүн тутуохтара», - диэн үөрүүтүн үлэстэр.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

“Снежный барс” – кыайыы, дьулуур, дойдуга бэриниилээх буолуу бэлиэтэ

Олунньу 28 күнүгэр, Аба дойду Улуу сэринтин кыттыылааба, Вылатыан Ойуунускай аатынан судаарыстыбаннай бириэмийэ лауреата, “Албан аат” 3-с иштиэпэниээх, “Хотугу Сулус” уордьаннар кавалердара Иван Михайлович Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар “Снежный барс” оскуола үөрэнээччилэрин икки ардыларыгар байыаннай-ыспартыыбынай оонньуу буолла.

Быйылгы күрэхтэһиигэ улууспут оскуолаларыттан 17 хамаанда – Алабар, Болугур, Арыылаах, Болтоно, Чурапчы гимназията, Хоттобо, Кытаанах, Мугудай, Соловьев, Төлөй, Хадаар, Хатылы, Хайахсыт, Чакыр, Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата, Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолата, Дмитрий Коркин аатынан өрөспүүбүлүкэтээби олимпиадкый эрэллэри бэлэмниир интэринээт-оскуола байыаннай-патриотическай кулууптар иитиллээччилэрэ кытыннылар. Оонньуу үөрүүлээх аһыллыгыгар СӨ Ил Түмэн дьокутаата, саллаас хаһытаана Семен Никитин, улуус баһылыга Андрей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын дириэктэрэ Михаил Дьячковскай, улуустаабы үөрэх салалтатын начаалынньыгын солбуйааччы Илья Чичигинаров, күрэхтэһи кылаабынай судьуйата Иван Лукин эбэрдэ тыллары эттилэр.

Күрэхтэһээччилэр уолсайа 7 түһүмэхтээх моһоллору аастылар. “Дьоруойдарга тэннэһи” устуруйа кэрниктэригэр түһүмүктэр, “Кэжэбэ буулаба – кыргыһыга хорсун”, “АК-47” автоматы толорута суох ыгыы уонна хомуйуу, автомат маһаһыныгар (магазин) бириэмэбэ ботуруону хаалаһын, буулдьаан ытыы, күүһү тургутар күрэх, байыаннай эстафета. Кыттааччылар соруудахтары төһө хаачыстыбалаахтык

толороллорун Чурапчытаабы полиция отделын сотрудниктара, итиэннэ Чурапчы улуунун бойбуой дьайылар бэтэрээннэра сыаналаатылар. Тыгааһыннаах күрэхтэһиилэр кэннилэриттэн уолсай түмүккэ Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын “Беркут” байыаннай-патриотическай кулууба (сал. Дмитрий Соловьев) кыайылаах буолла, ону таһынан кыайылаах хамаанда улуус бойбуой дьайыларын бэтэрээннэрин түмсүүтэ (бэрэссэдээтэл Илья Березкин) сылын айыы туруорар анал Кубогун уонна уу харчынан бириэмийэтин туттулар. Иккис миэстэбэ Гавриил Протодажонов аатынан Алабар орто оскуола “Мохсоһол” БПК (сал. Василий Пахомов, Василина Аммосова), үһүс бочуоттаах миэстэни Афанасий Илларионов аатынан Хайахсыт орто оскуола “Үрүн Уолан” БПК (сал. Михаил Поисеев, Анатолий Филиппов) хамаандаһа ыллылар.

Кыайылаах “Беркут” хамаанда мантан саас Горнай улуунун Бэрдыгэстээх нэһилиэгэр ытыллар өрөспүүбүлүкэтээби “Снежный барс” күрэххэ улууспут чииһин көмүскүөбэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

“Хаар куорат” аһылынна

Кулун тутар 1 күнүгэр П.Е. Барахсанов аатынан сынньалан пааркатыгар «Хаар куорат» (Снежный городок) сынньалан комплекс үөрүүлээхтик аһылынна. Сааскы маннайгы күн анаабыт курдук чабылхай күннээх, сааскылыы сылаас халлаан туран бизэрдэ. Паарка ичигэстик таңгыбыт оҕо-уруу чаһаархай санатынан туолла.

Тэрээһин үөрүүлээх аһыллыгыгар нэһилиэк баһылыга Владимир Сивцев сааскы маннайгы күнүнэн итиэннэ «Хаар куорат» сынньалан сааскы паарка аһыллыгынан эбэрдэлээтэ. Нэһилиэк олохтоохторугар өрөбүллэрин чэбдик салгына туһалаахтык атааралларыгар баһарда.

Пааркаба Кыайыы 75 сылын көрсө, Арасыйыа араас куораттарыгар турар саригэ анаммыт пааматынньыктары үтүгүннэрэн хаар оноһуктар оноһуллубуттарын дьон сөбө, хайгыы көрдө. Бу күн араас аттракционнар, көрдөөх-нардаах күрэхтэр ытыллынылар. Ол курдук, минньигэс бириис иһин оҕолор хоһооннору аахтылар, ырыалары ыллаатылар. Итини тэнэ хамаанданан «Былаах былдьаһытыгар» астына оонньоотулар, кыргыттар, уопаттар шорт-трекка күрэхтэстилэр. Кырачааннар «флешмобка» үөрэ-көтө үнүкүлээтилэр. Мустубут дьонно Ньургун Капитонов, Александр Лугинов ылбаай ырыаларын, «Дьизэрэнкэй» оҕо норуодунай ансамбыл сахалыы үнүкүнү бэлэхтээтилэр. Маны таһынан сылаас чай, шашлык хамаатык атыыланна.

Мантан ыла олохтоохтор чугастыы П.Е. Барахсанов аатынан пааркаба буранынан, ытынан хатааһылаан, анал сиргэ ханкылаан, сырылаан, Кыайыыга анаммыт хаар оноһуктары көрөн, хаартыскаба түһэн, иллэн кэмнэригэр дуоһуя сынньаһахтара.

Марфа ПЕТРОВА.

Сэмэн Жендринскэй хаартыскаба түһэриилэрэ.

ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИЙГЭ

Быйл улууслутугар тыа хаһаайыстыбатын сыла биллэриллбитэ. Сүөһүнү, сылгыны иитиһэ, бороууксуйаны ылыыга, сүрүннээн, нэһиликтэрбит бааһынай хаһаайыстыбалара, чааһынайдар дьарыктаналлар. „Сана олох“ хаһыат эрдээксийэтэ кинилэр үлэлэрин нэһиликтэринэн сырдаттыга „Өлгөм үүтү, эмис эти дэлэтиһэ“ диэн анал балаһалары таһаарар. Бүгүҥнү балаһаҕа—Хатылы нэһилиэгэ.

СОПХУОС ХАТЫЛЫТААҒЫ ОТДЕЛЕНИЕТА

1967 сыллаахха оройуон анаарын, 6 нэһилиэгэ ылар Субуруускай аатынан сопхуос тэриллбитэ. Сопхуос киин уһаайбатынан Хатылы отделениета буолбута. Отделение 400-чэкэ ыанар ынахтааҕа, 800-чэкэ субан сүөһүлээбэ. 800-чэкэ сылгылааҕа, онтон биэтэ 50-ча этэ. Икки хотонунан—Сугулаанга уонна Лахалдыга кыстыыллара. Биттиккэ, Эмээхсин Ураһатыгар, Ханас Эбэбэ сайылыыллара. Василий Скрябин, Анатолий Константинов субан сүөһүнү көрөр звенолара күнүҥнү уотууга таһаарылаахтык үлэлээн хас да сыл оройуонна биллэр ситиһилээммиттэрэ. Отделение судаарыстыбаҕа сылга 100 – 110 туонна үүтү, 70 туонна эти туттарара. 1800 – 1900 туонна от оттоноро.

Семен Захаров көлө – иилии звенота уонна Гаврил Аммосов салайааччылаах үлэ уонна сынныалан лаабырын оҕолоро хас да сыл субуруччу бастыһынан ааттаммытара. Итини таһынан 900 гектар бааһынаҕа Семен Литвинцев бурдук үүннэрэрэ. Семен Чичигинаров салайар звенота 900-1000 туоннага тийэ сиилэни бэлэмнииллэрэ. Сүөһүгэ збии аһылыгы бэлэмниир сыабы Константин Чичигинаров уонна кини уола Василий салайбытара. Николай Чичигинаров звенота 50 гектар хортуппуй олордоллоро, 75-80 сентиниэр үүнүүнү ылаалара. Людмила Чичигинарова обуруочтутара

1983 сыллаахха квадратнай мизтэрэ ахсыттан 7-лии кг обурсуну ылан, 21 туоннаны туттарбытара. Отделение аналлаах тутуу биригээдэлээбэ, өр сылларга ону Семен Драгунов салайбыта.

1967 – тан сопхуос ыһыллар диэри Хатылы отделениетыгар у правяющаи дарынан үлэлээбиттэрэ: Чичигинаров Илья Яковлевич, Кладкин Николай Маркович, Соловьев Марк Михайлович, Ефимов Егор Егорович, Яковлев Илларион Илларионович, Аммосов Гаврил Николаевич, Пудов Павел Васильевич.

КИНИНЭН КИЭН
ТУТТАБЫТ

Амматынан. Семен Григорьевич Кривошапкин 22 састааҕар ыанньыксыт и д э т и н т а л б ы т а . Д о й д у г а кураанныыр дьылларыгар М ы р ы л а Нуотаранан кыстыыра. 1951 сыллаахха Нуотараҕа кыстаан олонор, уон аҕыстаах Боккуойаны билсбитэ уонна кэргэн ылан төрөөбүт Хатылытыгар илдьэ кэлбитэ. Боккуойа эмиз ыанньыксыт ыарахан уонна

ХАТЫЛЫНСКОЕ
ОТДЕЛЕНИЕ

Василий Васильевич	- 11754 га
Пашен	- 1449 га
Сенников	- 3903 га
Пастыш	- 4448 га
Вонго сельхозугодий	- 9800 га
Закуп молока	- 4132 кг
Закуп мяса	- 1291 кг
Крупного рогатого скота	- 1034 гол
В т ч коров	- 404 гол
Овладей	- 823 гол
В т ч лошади	- 444 гол

НАШИ
ПЕРЕДОВИКИ

уустук үлэтигэр кирибитэ. Аҕыйах сыл аһарын кытары чулуу ыанньыксыт Семен уонна Парасковья Кривошапкинар тустарынан оройуон, өрөспүүбүлүкэ хаһыаттара суруйар, араадыһалара сотору - сотору кэпсири буолбуттара. Семен Григорьевич 1963-1966 ос. ынарын ахсыттан иккилии тыһыынчаттан тахса

килэ үүтү ылбыта. Онтон кини салайар Лахалды ферматын кэлэктибэ – 1900 киилэни. Онон кэргэнниилэр Саха АССР бастыҥ ыанньыксыттарын аатын ылбытара. 1966 сыллааҕы саас Семен Григорьевич хотонугар тириэтэ – хорута сылдьан дойдуга саамай үрдүкү Ленин уордьанынан наҕараадаламмытын

туһунан үөрүүлээх сураҕы сельсэбиэт исполкомун бэрэссэдээтэлиттэн Е.И.Литвинцевтэн истибитэ. Бу дойдуга үрдүк наҕараадалатын Семен Григорьевич түөһүгэр итиитик – истинник эбэрдалээн туран өрөспүүбүлүкэ Үрдүкү Сэбиэт Президиумунун Бэрэссэдээтэлэ А.Я.Овчинникова иилбитэ.

НЭҢИЛИЭККЭ ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТЫН БҮГҮҢҮҮ ТУРУГА

Хатылы нэһилиэгэр 2020 сыл саҕалананытыгар 906 киһи олонор, оҕуолаҕа 207 оҕо үөрэнэр, уһууаанна 137 оҕо сылдьар. 2020 сыл тохсунньу 1 күнүгэ туругунан сүөһүтүн ахсаана – 965, ол иһигэр ынаҕа – 360. Ити былырынтыг көрдөрүүтэ 34 төбөнөн кыра. Сылгы ахсаана былырын 1147 эбит буоллаҕына, быйыл 1132, ол иһигэр биэтэ – 839.

Нэһилиэк барыта 1169 гектар сирдээх, онтон оттоноро – 270. Ааспыт сайын

от үүнүүтэ үчүгэй буолан уопсайа 2199 туонна от хомуллан былаан 104,5 % топорулунна. Кыстыгы туоруурга салпаас толору тийэр.

2019 сыл түмүгүнэн уопсайа 58 хаһаайыстыба 332,77 т. үүтү туттарда. Быйылгы былааммыт 385,66 т. Бүгүҥнү күн туругунан төрөх 87 төбө буолла. Итинтэн чааһынайга – 65, бааһынайдарга – 22. Күн өрүү-өрүү 21 хаһаайыстыба үүт туттарар. Күннээби туттарыы ортотунан 365 сентиниэргэ тэннээр.

Людмила Романова – эдэр фермер. 2016 сыллаахха гран ылан, Чурапчыттан Хатылыга көһөн кэлэн, Лахалдыга 30 мизтэлээх хотону туттан үлэтин саҕалаабыта. Бастаан 7 сүөһүлээбэ, онтон 4-дэ ынах. Сыйыа сүөһүтүн эбэн 2020 сылга 47 сүөһүлээх, ол иһигэр ынаҕа – 25. Билигин туругунан 6 ынах төрөөтө. 2019 сылга 24,65 туонна үүтү, 1,54 туонна эти туттарбыта. Быйыл бу көрдөрүүлэрин өссө тулсарар былааннаах.

Поповтар нэһилиэккэ сылгынан дьарыктанар бири улахан хаһаайыстыбанан буолаллар, Александра Петровна, Егор Федотович Поповтар дьээ кэргэн 2020 сыл тохсунньу 1 күнүгэ туругунан 84 сылгылаахтар, онтон 60-на биз. Сайынын биз ыан үүтүн туттараллар, ааспыт сайын 87 кг туттарбытара. Александра Петровна сылгы сизилтэн араас онохугу онорор.

Гаврил Анатольевич Захаров «Семейный фермер» граны ылан, 2017 сыллаахха 100 мизтэлээх хотону туттан үлэсэ киллэрбитэ. Бу сылга 65 сүөһүнү, ол иһигэр 25 ыанар ынаҕы кыстыкка киллэрдэ. Итини таһынан 9 сылгылаах, онтон 8-на биз. Үүтү сылы эрпичи туттарар. 2019 сыл түмүгүнэн 18,91 туонна үүтү уонна 1,36 туонна эти туттарбыта. Бырабыллыбыт бааһынын серүтэн, зеленка ыһан ааспыт сайын 10 туоннаны хомуйбута.

ИННИКИГЭ ЭРЭЛЛЭЭХПИТ

2020 сылы нэһилиэкпит баһылыга Ульяна Атласова Тыа хаһаайыстыбатын сылынан биллэрбитэ, онон бу сылга тыа хаһаайыстыбата нэһилиэккэ сайдарыгар былааннар үгүстэр. Холобур, бу кулун тутар ыйга 3 эдэр дьон агростартап диэн гранга кириһээри, ирдэниллэр докумуоннары хомуйса сылдьаллар, граны ылар түгэннэригэр нэһилиэккэ сүөһү ахсаана, үүт туттарыыта элбээбэ диэн эрэллээхпит. Нэһилиэкпит инникитэ – эдэрдэр олохсуйууларыгар, үлэлээх, дохуоттаах буолууларыгар.

2019 сылга «Комплексное развитие сельских территорий на 2020- 2025 годы» Судаарыстыбаннай бырагыраамаҕа халсан, 2020 сылтан «Сайдыы» кыбартаал тутууга саҕаланыхтаах. Итиннэ 32 уһаайба бэриллээбэ. Бу кыбартаал Хатылыга кирии алааска тутуллара быһаарыллыбыта. Трассаттан аспаал суол буолуохтаах кыбартаалга диэри, кыбартаал иһэ эмиз аспаал суол буолуба. Гаһынан итининиэҕэ кириэбэ, благоустройство киллэриллээбэ. Итиннэ, сүннүүнэн, производство, ол иһигэр тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлиир эдэр дьон олохсуйуохтара.

Сайна МОЖАРОВА, нэһилиэк тыа хаһаайыстыбатын исписэлиниһэ.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ Алексей СЛЕПЦОВ.

Төрөөбүт соругум

Билии төрдүн барытын биэрбит сирим баар – Чурапчы

Чурапчы улуунун үөрэбин салалтатын «Сана олох» хаһыакка анал сыһыарыта

Салайааччы колонката

Аҕа дойдуну көмүскээчилэр күннэринэн бары улуус үөрэхтээһинин эйгэтигэр үлэли сылдьар эр дьон педагогтарыгар дириг махталбытын тиздэбин. Билигин барыта 500 эр киһи уһууааннарга, оскуолаларга уонна эбии үөрэхтээһин тэрилтэтигэр үүнэр көлөнүнэн сырддыкка-кэрэбэ, билиигэ сирдирлэр. Кинилэр айымнылаах үлэлэринэн, ситиһиилэринэн улуус киэн туттар. «Үөрэхтээһингэ эр дьон» хамсааһын салгыы ытыллар. Быйыл Мырылаба, Арылааха уопут атастатар түмүктөрү ытыллыбыттар. Быйылгы үөрэх дьылыгар эдэр каллигаларбит Чакыр уһууааныгар, Кындак оскуола-саадыгар, Чурапчы гимназиятыгар, Арылаах орто оскуолаларга салайааччынан аналлылар. «Кэскил» уһууаан эр дьон педагогтара айымнылаахтык үлэлиилэр.

Билигин Улуу Кыайы 75 сылынан патриотической иити инники күөнтэ таарыста. Бары оскуолаларга Аҕа дойдуну көмүскээчи күнүгэр аһаммыт байыаннай-строевой хаамыга көрүүлэр ытыллынылар. Улууспутугар Аҕа дойдуну Улуу саритин бэтэрээнэ, III истизээннээх бойобуой «Албан аат» уордун кавалера, СӨ үтүөлээх учуутала Иван Михайлович Павлов чизигэр ытыллар «Снежный барс» байыаннай-испартыбынай оонньуу сыллата утумнаахтык ытыллар. Быйылгы күрэххэ 17 оскуолаттан 18 ВПК кыттыны ылан, сэттэ көрүнүгү күрэхтэһэн, кыайылаабынан Чурапчы орто оскуолатын «Беркут» кулууба, иккис Алабар орто оскуолатын «Мохсодол» кулууба, үһүс Хайахсыт оскуолатын «Үрүн Уолан» кулууба буоллулар.

Москвага ытыллыбыт Сэбизскэй Сойуус Героя, профессор Д.М. Карбышев кэриэтигэр ытыллыбыт V-кис Бүтүн Араассыйатаары «Карбышев аабылара» научнай-практической кэмпиризиһэй И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын бэрэсидьиэнэ, «Память» ВПК хамандыыра Саша Сергеев 3 мизстэни ылла. Салайааччыта – нуучча тылын уонна литэрэтиирэтин учуутала Паалина Артемовна Матвеева. Бу сырыны Таатта уонна Чурапчы улуустарын военкома Николай Андреев арыаллаата. Биһир дойдулаахпыт, Постпредство үлэһитэ Д.П. Захаров «Эдэр карбышевтар» хамсааһынга көмөтүн иһин салайааччы Анатолий Храмов грамотата туттарылына.

Д.Д. Красильников аатынан Мугудай орто оскуолаларга дириэктэри иитэр үлэбэ солбуйааччыларга «Гражданской-патриотической иити хайыскаларын олоххо киллэри уопута» сэмизээр ытыллына. Эдэр дириэктэр И.С. Юмшанов Федеральнай бырагырааманан тэриллбит «Точка роста» киһи үлэтин көдүүстээхтик салайан, иитэр үлэбэ солбуйааччы Е.М. Данилова 9-сыллаах үлэтин уопута оскуола иитэр үлэтигэр тыктарыллан көрдөрүлүннэ.

Юрий ПОСЕЛЬСКИЙ,
үөрэх салалтатын начаалынньыга.

Бастын учууталлар – педагогической марафонга

Тохсунньу ый 21-24 күннэригэр «Сыл бастын учуутала-2019» финалистарын педагогической марафона Г.П. Башарин аатынан Сылан, Д.Д. Красильников аатынан Мугудай, А.П. Илларионов аатынан Хайахсыт, И.Е. Федосеев-Доосо аатынан Дириг, Н.Д. Субуруускай аатынан Болтоно орто оскуолаларыгар ытыллына. Бу тэрээһингэ улуус 16 оскуолалыттан барыта 122 учуутал, 9-с, 11-с кылаасан 193 үөрэнээччи кыттыны ылла.

Финалист учууталлар, С.С. Яковлев-Эрилиг Эристиин аатынан Чакыр орто оскуолатын нуучча тылын уонна литэрэтиирэтин учуутала Майя Георгиевна Адамова 7-с кылааска нуучча тылыгар, И.Е. Федосеев-Доосо аатынан Дириг орто агро-оскуолатын алын кылааһын учуутала Екатерина Васильевна Иванова 4-с кылааска тулалыр эйгэбэ, С.К. Макаров аатынан Чурапчы гимназиятын ахсаанга учуутала Кыдаана Михайловна Екечямова 9-с кылааска геометрияга, В.С. Соловьев-Бопот Боотур аатынан Хатылы орто оскуолатын устуруйаба уонна обществознаниега учуутала Вероника Ивановна Спиридонова 6-с кылааска обществознаниега олус кэрэхсэбиллээх аһаас уруктары ытыллар.

Мань тэнэ финалистар маастар-кылааһы көрдөрдүлэр, уруктары ырыттылар. 9-с уонна 11-с кылаас үөрэнээччилэригэр үөрэх салалтатын исписалиһтарэ нуучча тылыгар уонна ахсаан предметтиригэр консультация ытыллар.

Финалист учууталларыгар айымнылаах үлэбигиэр ситиһиһлэри, махталлаах үөрэнээччилэри баһарабыт.

Сардана КАРДАШЕВСКАЯ,
уопсай үөрэхтээһин уонна методической арыаллааһын отделын начаалынньыга.

Үүнүү-сайды аартыгынан

үлэһиттерин сүүмэрдээн, оболору хомуйан, ыраах учаастак сиргэ 50 мизстэлээх дьааһыла-саады астарар. Бу улахан дьыссаакка Чурапчыттан, Одьулуунтан, Мындабаайыттан тийэ оболору ытталлар. Бу үлэни, Мария Егоровна майгыта-суобаһа үчүгэинэн, дьону кытта уопсай тылы буларынан уонна тус үлэтигэр бэринилээһинэн кыайар. Манна иитээччилэринэн Ирина Ивановна Ноева, Любовь Васильевна Шестакова, Мария Ивановна Дьячкова олус бэринилээхтик үлэлиилэр.

1974 с. Үрэх Күөрэ дьыссааты сабан, Одьулуунга көһөрөн, олохтоох оболор хонуктаах уһууаанга сылдьарга күһэллэллэр. Хаһан да, ханна да буоларын курдук, нэһилиэк дьонно туруорсан, туох баар күүстэрин, үтө санааларын уурэн, сана уһууаан дьэһтин тутан үөрүүлээхтик аһаллар. Манна сэбиздэһиһинэн Анастасия Семеновна Литвинцева, иитээччилэринэн Людмила Семеновна Матвеева (Попова), Розалия Филипповна Павлова үлэлиилэр. Ити курдук оскуола-дьыссаат өрө күүрүүлээхтик үлэтин салгыыр. Ол кэнниттэн 1993–1994 үөрэх дьылыгар уларыһан, оскуола-саад статуһун ылар.

Оскуола үбүлүүгүгэр элбэх ыгырылаах ыалдьыттар: Одьулуун нэһилиэтин баһылыга Л.В. Ефремова, үөрэх салалтатын начаалынньыга Ю.П. Посельский, улуус дьаһалтатыттан Д.В. Егоров, Чурапчы улуунун дириэктэрдэрэ, үлэли сылдьыбыт бэтэрээн үлэһиттэр, оскуола араас сыллаабы выпускниктара кэлэн, үөрэммит кыһаларын туһунан иһирэх тыллары этэн, урукку кэмнэрин ахтан-санаан, ирэ-хоро сэлэргэлэн, дуоһуя

сынһаанан бардылар. Үлэли сылдьар оскуола-уһууаан кэлэктиибигэр, дириэктэргэ Екатерина Семеновна Илларионова баба санаа бастыһын эттилер, бэлэхтэрин туттардылар.

Оскуола үбүлүүгүн көрсө, оскуола устуруйатын бүгүһү үлэтигэр тийэ сырдатар. Е.С. Илларионова, А.А. Протодьяконова хомуйан онорбут «Үүнүү-сайды аартыгынан» дьобус кинигэ бэчээттэнэн табыста. Кинигэбэ оскуола устуруйата, ахтылар, выпускниктар галереялара, үлэли сылдьыбыт дьон ааттара, оскуола бүгүһү үлэ-хамнаһа, ситиһиһлэрэ сырдаттылынылар.

Теһе да аһыйах үөрэнээччилээх буоллар, урут-уруккуттан Үрэх Күөрэ үөрэнээччилэрэ улууска,

өрөспүүбүлүкэбэ ытыллар күрэхтэргэ, кункурустарга ситиһиһлээхтик кытталлар. Мантан кынат анһынан тахсыбыт выпускниктар Саха сиригэр, төрөөбүт дойдуларыгар таһаарылаахтык үлэли-хамсыы сылдьаллар. Үөрэх хаачыстыбата сыл ахсын тупсар. Педагогтар араас куурустарга үөрэнэн таһымнарын үрдэтэллэр. Оскуола иһинэн тиһигин быспакка, оҕо уонна төрөппүт биһирэ кыттар, аралдьыйар тэрээһиннэрэ ытыллылар. Кэлэктиип кыра эрэри, бары биһирэ киһи курдук үлэлиир-хамсыыр буолан, оскуола-уһууаан сайда, тупса турар.

Анастасия ПРОТОДЬЯКОНОВА,
Үрэх Күөрэ учуутала.

Ийэ тыл дэгэтин арийан

Учуутал Хас биридди учуутал тус-туһунан суоллаах-иистээх, ол эрзэри оёну да, төрөптү да үрдүккэ-кэрэбэ тардыһынарар суду талааннаах педагог, дын чакчы Учуутал үрдүк аатын толору ылбыт киһинэн буолар. Кини, ханнык предмети үөрэтэртиттэн тутулуга суох, сатабыллаах иитээччи, бэйэтин

үөрэнэргизэр, айар кутун сайыннаарыгар, бодоруһа үөрэнэргизэр, саха ырыатыгар-тойугар, хомуска, оһуохайга уһуйар, уус-уран аабыыга уолаттары тардар аналлаах бырагыраамалары кыайа-хото тутан үлэлэтэр. Учуутал үгүс ахсааннаах научнай-практической кэмпиризмийлээх кыттар, улууска, өрөспүүбүлүкэбэ ытыллар сэмизээрдэргэ, ааптарыскай куурустарга куруутун аһаҕас уроктары ыттар, оёолорго, учууталларга ытыллар араас таһымнаах тыл, идэ маастарыстыбатын кураһтыргыт дьүүлүүр сүбэбэ киирэн үлэлиир. 2009–2014 сс. саха тылын учууталларын улуустаабы методической холбоһугун салайан, үлэлиир кэмизэр икки бастын уроктары түмэр хомуурунньугу таһаартарбыта. 2017 с. «Оёо тус дьобура тобуллуутун үс сомоёо эйгэтэ: Айылгы, Уйулба, Дьулур» диэн өр сыллаах иитэр-үөрэтэр үлэтин көрдөрөр өрөспүүбүлүкэтээби сэмизээргизэр Үөнээ Дьааны, Ханалас, Уус Алдан, Мэнэ Ханалас, Томпо, Таатта, Чурапчы улуутун учууталлара, кыттыыны ылан, кэрэхсээн барбыттар.

Акулина Николаевна ордук биллэр-көстөр бырайыагынан, өрөспүүбүлүкэ таһымыгар тийэ тахсыбыт «Көтүөхкэ, үрдүккэ хотойдуу» диэн уопаннар аабыыларга буолар. Бу күрэх аан бастаан «Эрчим» диэн 2005с. уолаттары саха тылын сүмэтэ, сүөгэйэ буолбут поэзия тылынан санааларын сайыннаарыгар, дууһаларын байытарга, ис куттара чөл, чин буола иитиллэн тахсалларыгар анаан тэриллэн, күн бүгүн өрөспүүбүлүкэ араас улуустарын уопаннарын түмэр улахан түһүлгэбэ кубулуйда. Бу туһунан «Иити кыһата», «Төрөөбүт тыл

уонна литэрэтиирэ» сурууһалары, «Учуутал арийан», «Кэсик», «Сага олох» хаһыаттарга, тэлэбидэньэ уонна араадыһа бирииллэригэр сырдатыллыбыта. Акулина Николаевна олус кэсиклээх үтүөкүн бырайыагар кыттан, уолаттар уус-ураннык аабыыга күрөстэнэр эрэ буолбатахтар, сүрүнэ — олоххо хотойдуу үрдүккэ көтөр патриотизм уонна интернационализм тыһыгар уһуйуллаллар, уһаарыллаллар.

Мань таһынан, Акулина Николаевна оскуола, нэһилиэк, улуус уопастыбаннай үлэтигэр эмиз көхтөөх кыттыыны ылар. Ол курдук, тэрилтэлэр, нэһиликтэр икки ардыларынаабы кураһтыргэ үгүс хорь салайыта, литэрэтииринэй композициялары бэлэмнээн туруорар. Оскуолабэ дын сахалыы тыһынаах ыһыах сыллата ытылларыгар бары күүһүн-кыабын уураар. Үгүс эдэр ыал дьылбатын түстэһэн уруу кизһэлэрин, ерөгөйдөөх үбүлүүдэри, сана дьиз малааһыннарын о.д.а. дьоро кизһэлэри олус сэрэгэтик тэрийэн, салайан ыттар.

Акулина Николаевна үс оёо иһирэх ийэтэ, үс сизэн эйбээс эбэтэ буолар.

Педагог ычмакка саха кутун, төрөөбүт тылы ингэрэр иитэр-үөрэтэр өр сыллаах үлэтэ сыаналанан, СӨ үөрэбириитин туйгуна, «Араасыйа бастын учуутала» үрдүк аата ингэриллибитэ, «Саха сириг методийа» бэлээнэн, Чурапчы улуутун, Чурапчы нэһилиэгин үрүн көмүс бэлэилээх бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Инникитин да Акулина Николаевнаба, санаттан-сана сабахтары арийарыгар, өсөө үрдүк ситиһиилэри, махталлаах үөрэнээччилэри, өйдүүр-өйүүр төрөлтүттэри баҕарабыт.

Ньургуйаана СЕДАЛИЩЕВА,
саха тылын уонна литэрэтиирэтин учуутала.

Айар куттаах эдэр иитээччи

Оёо саас — киһи оонньоон-үөрэнэн сайдар кэмэ. Оёолор сүрүн дьарыктарынан оонньоу буолар. Ханнык баҕарар оонньоу иитэр-үөрэтэр ис хоһоонноох. Улахан киһи оонньоу эрэ көмөтүнэн кырачааннары дэгиттэр сайыннаарар, киһилэр өйдөрүгэр-санааларыгар тийэр тына майгы-сигили сүрүн өйдөбүллэрин

уһууаан кэлэктиибигэр тарбаҕар талааннаах, айар дьобурдаах биир туттаах киһи. Үрдүкү категориялаах иитээччи — 5 оёо күн күбэй ийэтэ, «Сарыада» дьахтар түмсүүтүн чилиэнэ, Бахсы орто оскуолатын орто сүһүөх оёолорго төрөлтүт кэмизитин бэрэссэдээтэлэ. Бахсы сиригэр кийиит буолан, тарбааха баттанар элбэх оёолоох эдэр ыал олохсуйан олорор.

Кини уһууаанна үлэтин сүрүн хайысхатын тобулар сыалтан, оёоёо чүгэс, оёо өйүгэр онорон көрөр, өйгө тутар дьобура, болҕомтото, өйдүүр дьобура оонньоу нөнүө сайыннын диэн бырайыагы толкуйдаан үлэлэтэр. Билигин оёо көмүлүгүтэр, тэлэбиисэр, ютуб иннигэр элбэхтик олорор көстүүтэ кистэл буолбатах. Бэлэм информацияны ыла үөрэммит оёо толкуйдуур, айар дьобура сыттыр. Мань туоратар сыалтан Анна Константиновна «Сахалыы остуол оонньоулары» нөнүө оёо толкуйдуур дьобурун, өйүн-санаатын сайыннарыы» бырайыагын суруйан саҕалыыр. Бэйэтэ илиитинэн тутан-хабан онорбут остуол оонньоуларыгар оёо этэ-симнэ, өйө сайдар уратыта учуоттанар. Оёо төрүт өбүгэтин оонньоутун кытта билиһиннэһэн иитэризи үөскэтэр. Хас биридди дьиз кэргэннэ сахалыы остуол оонньоулары пропагандалыыр, төрөлтүтү кытта ыкса,

биир санааба кэлэн үлэлиир.

Анна Константиновна остуол оонньоулары араас матырыйаалтан онорор. «Мин — саха оёотобун» лото, «Пааратын бул», «Ассоциация», «Аптаах барабаан», «Дьыл кэмнэрэ» пазл, «Геометрической мозаика», «Остуоруйа ыалдыттар», «Сибэккилээх хонуу», «Аптаах шариктар», «Олонхо дойдута» панно, лэлбук уода. Мань барытын маһы, сизги, сүөһү туйабын, унуобун, түүтүн, тириини туһанан онорор, оёо бэйэтэ тутан-хабан, илиитинэн имитэн төгүртэн оонньоотобуна, тылын саппааһа сайдар.

Педагог бу бырайыагынан өрөспүүбүлүкэтээби Тыа сириг педагогическай дьаарбанкатыгар, норуоттар икки ардыларынаабы НПК-ларга, араас таһымнаах куонкурустарга, быыстапкаларга кыттыыны ылбыта. Ол курдук, айымнылаахтык үлэлиир эдэр иитээччилэри наукаба сыһыарар, иккэ эйгэбэ таһаарар сыаллаах «Эдэр иитээччилэри наука эйгэтигэр уһуйуу» диэн үөрэх салалтата, Чурапчытаабы физкултура уонна устуорут үнүстүүтэ холбоһон ыппыт тэрээһинигэр кытынна.

Инникитин эдэр, кэсиклээх айар дьобурдаах иитээччибитигэр ситиһиилэри, дорусбуйаны, оёону иитиигэ-үөрэтиигэ элбэх сананы-сонуну киллэриэ диэн эрэнэбит.

Бахсытаабы «Сулусчаан» уһууаан кэлэктиибэ.

ТЭТТИК СОНУННАР

Олунньу 25 күнүгэр Д.Д. Красильников аатынан Мугудай орто оскуолатын «Точка роста» киһинигэр информатика учууталларыгар «Современные технологии и цифровые инструменты деятельности учителя информатики» сэмизээр ытылыһына. Бу киһинэ барыта 12 хайысханан үлэ бара турар, ол иһигэр санаабыраамаананьытыллартехнология, информатика уонна ОБЖ уроктарын тэнэ, күн иккис аһаарыгар саахымакка, робототехникаба дьарыктар, үөрэнээччилэр айар бырайыактарынан тэриллэллэр, педагогтарга уонна төрөлтүттэргэ маастар-кылаастар ытылларлар. А.Г. Чемосов 6 кылааска «Промышленный дизайн. Мой двор», К.Е. Алексеева 5 кылааска «Программирование на Skreth» аныгы бырагырааманан аһаҕас урок ытыллар. Оскуола дириэктэрин үөрэх чааһыгар солбуйааччы М.И. Смирникова салайааччылаах бөлөх ыппыт «Школа ТРИЗ» маастар-кылааһа сэмизээр кыттыылаахтарын болҕомтотун тарта. Цифровой үөрэхтээһиннэ сананы киллэрбит оскуолалар маастар-кылаастары көрдөрдүлэр: Сылантан И.А. Марков «Робототехникаба «Нейротек» хомулугу туһаныы», Арыылаахтан И.И. Бекянов «Үөрэхтээһиннэ VR-чакчы (реальность) инникитэ».

Итинэн 3D-технология үөрэх хаамытын балай да кэнэтэр кыагы биэрэрин, көдүүтүн үрдэтэрин, көстүүлээх онорорун учууталлар көрөн итээбидилэр.

Олунньу 26 күнүгэр Дьокускай куорат оскуолаларын уонна гимназияларын 20 педагог-библэтиэкээрдэр кыттылаах «Оскуола библэтиэкэтин үлэтин аныгы көрүннэрэ» сэмизээр ытылыһына. Чурапчы улуутун оскуола библэтиэкэлэрин уопутун көрдүлэр-иһиттилэр. С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын (дириэктэр Н.В. Уарова) информационнай-библиотечнай киһин үлэтин сэрээн, Чурапчы гимназиятыгар (дириэктэр Ю.М. Слепцов) 7 библэтиэкэр үлэтин ситиһили истэн, астымыллары этэн, үөрэх тэрилтэлэригэр махтанан бардылар. Биер күннээх сэмизээр түмүгэр Чурапчытаабы устуоруйа уонна кыраайы үөрэтэр мусуойга сырыттылар.

«Сүрэхпин оёолорго аныбын» кылаас салайааччыларын күрэбэ

Кылаас салайааччыта оёо баҕатын, дьобурун таба көрөн, санаатын сааһылаан, алмаас курдук кырылаан, чочуйан, киһи кизнэ килбизиннээгин итэн таһаарар биер туттаах киһи. Кини сүбэтэ-амата, таһайар-иитэр үлэтэ, кыһамныта, истиг сыһыана үөрэнээччилэрин үрдүккэ кынаттыыр, оёо сыаналыырга, тулаһыгар эйгэни, Ийэ дойдуну таптыырга үөрэтэр, сиздээх киһи буола улаатан олоххо бэйэ мизэстэтин буларга сирдиир.

Одьулуун орто оскуолатыгар «Сүрэхпин оёолорго аныбын» кылаас салайааччыларын күрэбэ буолан ааста. Сылын аайы ытыллар күрэхпит кылаас салайааччытын үлэтин кизнэ аранаба билиһиннэрэр, уопут атастатар, салгыы сайдарга, үүнэргэ анал эйгэни тэрийэр сыаллаах-соруктаах ытылыһына. Быйылгы күрэх сүрүн уратытынан учууталлар тус сайтарын көрүү, сыаналааһын, мань таһынан көчүк төрөлтүтү кытары үлэбэ анаммыт бырайыактары көмүскээһин түһүмэхтэрэ буолулар.

Күрэххэ барыта 11 кылаас салайааччыта кытынна.

Аһаҕас дьарыгы көрүү уонна бырайыак көмүскээһинэ биризмэтэ сөпкө аттарыллан, улахан тардыһа суох тэтимнээхтик барда. Уруктарга информационнай-коммуникативнай технология толору туһаныллыбыта,

таһыста. I истиэпэннээх дипломунан И.В. Макарецова (Дириг агро-орто оскуолата), II истиэпэннээх дипломунан Н.А. Оконежникова (Чурапчытаабы олимпийскай эрэллэри бэлэмнэр ыспартыбынай оскуола-интеринээт), III истиэпэннээх дипломунан М.В. Алексеева (Чакыр орто оскуолата) бэлэстэннилэр. Мань таһынан анал ааттар аһаһылар: «Инновационный подход» — П.В. Монастырева (Кытаанах орто оскуолата), «Творческое вдохновение» — П.Р. Протодьяконова (Амма орто оскуолата), «Признание детей» — С.И. Ноева (Хадаар орто оскуолата), «Опыт и мастерство» — М.В. Оконежникова (Г.Д. Протодьяконов аатынан Алабар орто оскуолата), «Новый подход в воспитании» — А.Е. Саввина (С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата), «Сотрудничество и сотрудничество» — М.Р. Барашкова (Бахсы орто оскуолата).

Бары кыттааччыларга уонна Одьулуун орто оскуолатын дириэктэригэр А.П. Максимовка, кэлэктиипкэ мунура суох махталбытын тирээбидит. Үлэ-үөрэх ситиһиилээх, үүнэр күнүгүт эрэллээх, кэлэр кэмизит кэсиклээх, олоххот уйгулаах буоллуи! Махтал, кэрэ киһиэхэ Учуутал үрдүк аатыгар, Үгүс кыһамныын туһугар Үтүө баҕа санаагар. Махтал, сырдык аартыкка Сирдиир, ирдир идэбэр, Ис сүрэххин анаабыт Кыһамнылаах үлэбэр.

Оксана ИГНАТЬЕВА,
иити уонна эбии үөрэхтээһин
отделын исписэлиһэ.

Сыһыарыыны бэлэмнээтилэр Мария АРТЕМЬЕВА, Анна ЗАХАРОВА.

— КИЭН ТУТТАБЫТ —

Улуу Кыайыны уһансыбыт Халын Хадаар Герой Ийэлэрэ

Быйыл Арасыйыа дьонугар-сэргэтигэр улахан суолталаах сыл — Улуу Кыайы 75 сылын бэлиэтиибит. Онон уоттаах сэриигэ, тыыл үлэтигэр, эйэлээх олох туһугар охсуспут, олохторун толук уурбут күндү дьоммутун чистиибит.

Саха сиригэр сэрии таарыйбатах ыала дизн, бука, суоба буолуо. Кинилэртэн биһиги норуоллутугар Аба дойдуга таптал уонна ыгытабыл бэриллбитэ — бу албан ааттаах нэһилиэстибэни биһиги харыстыахтаахпыт уонна инники ыччаттарыбыттар интэриэхтээхпит. Өйдөбүл баар буоллабына, олох салҕанар.

Олох сайдыыта түргэн тэтиминэн иннин дизки баран иһэр. Хадаар нэһилиэгэ Чурапчы улууһун атын нэһилиэктэрин курдук, сайдан кэлбит устуоруйата эмиз туспа уратылаах. Ол курдук, нэһилиэккэ 10-12 оҕолоох тобус оҕолоох Герой Ийэ, 8-9 оҕолоох элбэх дьиз кэргэн биир кэмнэ үлэлээн-хамсаан, оҕолорун улаатыннарар, үөрэттэрэн, үлэһит дьон оҕорон олох суолугар үктэнэрбиттэрэ. Билигин кинилэр ыччаттара ууһаан-тэнийэн нэһилиэк, улуус, өрөспүүбүлүкэ сайдыытын бары хайысхатыгар биир сүрүн оруолу ылаллар. Бу көлүөнэ, олохтоо кэмнэ сүүнэ дьахталларын, Герой — Ийэлэри киэн туттан туран ахтабыт.

Герой Ийэ Евдокия Романовна Давыдова 1906 с. Хадаар нэһилиэгэр тимир, көмүс ууһа төрүттээх дьиз кэргэннэ төрөөбүтэ. Хоту көһөрүүгэ Кэбээйи II-с Сийиттэ дизн сиргэ "Андреев" колхозу кытта баран, аас-туор олоһу көрсүбүтэ. Олохтоох киһиэхэ, Аба дойдуну көмүскүүр сэрии кыттылааҕар Егор Иванович

Давыдова кэргэн тахсан, барыта 10 оҕону төрөппүттэрэ. Евдокия Романовна колхозка ыанньыксыттаан, ВДНХ быыстапкатыгар кыттыбыта. Үлэтигэр үрдүк ситиһиилэнэн, оройуонна бастакынан «Бочуот Знага» уордьянынан наҕараадаламмыта. 1959 с. "Герой Ийэ" үрдүк аатын нэһилиэккэ бастакынан инэрбиттэрэ. Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах киһитэ.

Герой Ийэ Вера Семеновна Давыдова 1921 с. Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Хоту көһөрүүгэ хатылылары кытта баран Күһүүргэ тийибитэ. Чугас дьоннорун сүтэртээн, бэйэтэ босхон буолан Чурапчыны нэһилэ булбута. Аймахтарын көмөлөрүнэн атабар туран, үлэ булан үлэлээн барбыта. 1946 с. Давыдов Иннокентий Иванович кытта холбоһон, 38 сыл бииргэ оҕорон, 11 оҕону төрөппүттэрэ. Бэйэтин оҕолорун таһынан өссө 4 тулаайах хаалбыт оҕолору иитэн дьон оҕорбута. Ыал буолан, колхозка үлэлээн, оҕолорун улаатыннарбыта. Вера Семеновна 1966 с. "Герой Ийэ" үрдүк аатын инэрбиттэрэ.

Герой Ийэ Елена Васильевна Лукина 1930 с. Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1951 с. бэйэтин биир дойдугааҕар, Лукин Петр Дмитриевичкэ, кэргэн тахсан 12 оҕону төрөппүттэрэ, барыларын

атахтарыгар туруорбуттара. 2001 с. бииргэ оҕорбуттара 50 сыллаах үбүлүйдэринэн Бочуот кинигэтигэр, өрөспүүбүлүкэтээҕи "Золотые семьи Якутии" көмүс кинигэҕэ киирбиттэрэ. 2012 с. бэс ыйыгар бииргэ оҕорбуттара 60 сылын бэлиэтэбиттэрэ. Елена Васильевна ЫБСЛКС Обкомун Бочуот кинигэтигэр 1961 с. киирбитэ. 1958 с. «Коммунистической үлэ удаарынныыа» ааты ылбыта. "Герой Ийэ" үрдүк ааты 1970 с. ылбыта. Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах киһитэ.

Герой Ийэ Февронья Ивановна Пермякова 1928 с. Мугудай нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Хоту көһөрүллүү кыттылааҕар Көһүүгэ Кэбээйигэ сылдьан үлэ ыараханын, олох уустугун, өлүүнү-сүтүүнү барытын көрбүтэ, билбитэ. 1952 с. оҕолорун аргыһа буолбут киһитин, Аба дойдуну сарымтат кыттылааҕын Николай Николаевич Филипповы көрсөн ыал буолбуттара. Барыта 10 оҕону төрөппүттэрэ. 2003 с. бииргэ оҕорбуттара 50 сыллаах үбүлүйдэринэн Бочуот кинигэтигэр киирбиттэрэ. 1970 с. Февронья Ивановна "Герой Ийэ" үрдүк аатын инэрбиттэрэ.

Герой Ийэ Мотрена Романовна Охлопова 1936 с. Нег. оройуонугар төрөөбүтэ. 1954 с. Хадаар нэһилиэгин киһитигэр Елисеев Илья Иннокентьевичка кэргэн

тахсан 28 сыл устата дьоллоох ыал буолан, 13 оҕону төрөтөн улаатыннарбытара. Кэргэнэ эрдэ олохтон туораан, соботоһун оҕолорун барыларын ыал оҕортообута. 1970 с. Мотрена Романовна "Герой Ийэ" үрдүк аатын инэрбиттэрэ.

Герой Ийэ Светлана Николаевна Михайлова 1930 с. Хадаар нэһилиэгэр Таатта урэх Куула сайылыгар төрөөбүтэ. Светлана Николаевна 1959 с. дойдутун киһитигэр Лукин Дмитрий Константиновичка кэргэн тахсыбыта, 13 оҕолорбуттара. Сааһын тухары ыанньыксыттаан, колхозка, колхозка уһуннук үлэлээбитэ. 1973 с. "Герой Ийэ" үрдүк аатын ылбыта.

Герой Ийэ Елизавета Афанасьевна Андросова 1928 с. Хайахсыт нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Хоту көһүүгэ Хайахсыт нэһилиэгиттэн барбыта. Елизавета Афанасьевна көһүүгэ финн дьахталларын кытта үлэлээбитэ. Хадаар нэһилиэгин киһитигэр Иннокентий Сидорович Андросовка кэргэн тахсан 10 оҕону төрөппүтэ. 1973 с. "Герой Ийэ" үрдүк аатын инэрбиттэрэ.

Герой Ийэ Александра Николаевна Анисимова 1938 с. Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 18 сааһыгар олохтоох Ксенофонт

Николай Егоровичтын ыал буолбуттара. Эдэр сааһын колхоз, совхоз үлэтигэр бараабыта. 31 сыл устата фермаларынан оҕолорун илдьэ сылдьан үлэлээн, пенсияга тахсыбыта. 10 оҕо ийэтэ. 1976 с. "Герой Ийэ" үрдүк аатын сүкпүтэ.

Герой Ийэ Евдокия Иннокентьевна Хоутанова 1933 с. Тэгийдэҕэ төрөөбүтэ. Охуослаа уерэнэн 2 кылаас үөрэхтээх. 1961 с. Эрилик Эристин аатынан совхозка Хадаардааҕы биригээдэтин Улахан Сыһы ферматын ыанньыксыт кыргыттарын кытта ЫБСЛКС Обкомун Бочуот кинигэтигэр киирбитэ. Кэргэнэ Аба дойдуну көмүскүүр сэрии кыттылааҕа Дьячковская Дмитрий Ивановичтын 10 оҕону төрөппүттэрэ. 1975 с. "Герой Ийэ" үрдүк аатын ылбыта.

Бу ыстатыйаҕа киллэрбит Герой Ийэлэрибиз Аба дойдуну сэримтин кэмигэр сорохторо оҕолор, сорохторо номнуо ийэлэр этэ. Ол да буоллар, Ийэ дойдуну көмүскүгүр, эйэлээх олохтуу тутуһууга үтүө суобастаахтык, б э р и н и л э э х т и к үлэлээбиттэрэ. Герой Ийэлэр сырдык ааттара үйэлэргэ махталынан ааттана, олохторо салҕана туруохтун!

Лена НОГОВИЦЫНА,
Хадаар нэһилиэгин
библэтиэкэрэ.

— КУЛУУРА —

ЫРЫА КУТТААХ АРХИП ИВАНОВКА АНАННА

Олунньу 29 күнүгэр Диринг бөһүөлүгэр Чурапчы улууһун Хоптобо нэһилиэгиттэн төрүттээх уус-уран самодеятельность кыттылааҕа, Дирингнээҕи норуодунай тыйаатыр артыһа, бастыҥ салайааччы, уопастыбанньык Архип Афанасьевич Иванов төрөөбүтэ 60 сылыгар аналлаах биридиилээн толорооччуларга "Ырыа куттаах доборбут" дизн улуустаабы ырыа күрээҥ буолла.

Күрэх түмүгүнэн Кылаан кыайылаабынан Михаил Дьяконов (Одьулуун), 1-кы истиэпэннээх лауреатынан Федор Трофимов (Сылан), 2-с истиэпэннээх лауреатынан Жанна Васильева (Чурапчы), 3-с истиэпэннээх лауреатынан Николай Пухов (Мугудай), 1-кы истиэпэннээх дипломынан Гаврил Макаров (Чурапчы с.), 2-с истиэпэннээх дипломынан Марианна

Петрова (Одьулуун), 3-с истиэпэннээх дипломынан Владимир Спиридонов (Хадаар) буоллулар.

Анал номинациялар олохтоон, "Алаас намыһын ырыаһыта" — Василий Пермяков (Чурапчы), "Кэктибэт кэрэ куолас" — Софья Сорокумова (Кытаанах), "Ийиһилээх ырыаһыт" — Анатолий Аржаков (Одьулуун), "Мин дууһам ыллыыр" — Илья Тарабукин (Дирин), "Дэгиттэр талаан" — Никифор Григорьев (Дирин), "Көрөөччүлэр биһирэбиллэрэ" — Альбина Макарова (Улахан Күөл) ааты ыллылар. Олохтоох дьаһалта бириһинэн Николай Старостин (Дирин), "Чымаас" түөлбө бириһинэн Марфа Тарабукина (Уус Таатта), Архип табаарыстарын бириһинэн Иван Егоров (Дьокуускай) наҕараадаланньылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күннэгэ кэтэһэр баар-суох кунду эдэилийбитин Анна Гаврильевна ФИЛИППОВАНЫ 66 сааскаар үлгээммикинэн, ис сүрххүлүмүтүн эбэрдэлиибит!

Кийини эдүүр буолуохпутунан төрөттүтүбүтүн сэрээн илһинг сылааһын, илһинг тапталын билээн улааттыбыт, ыал-дьон буолубут. Наадыбарбыт эрэ, "Тревожная" суумкабын туттубутунан көтөн түтүрүг иһин биһиги эйиһин "МЧС Аянчык" дьин таптаан аахтыбыт. Эсөө да үһүн сыллараа эдэрдил эрчимтэн ытыктыбакка, үөрэ – көмө сырыт, баруокпутун атыллан кунду ыалдыт буола тураар. Ыарыы ыалласалтын, дьон бааһыбатын! Ахтабыт, таптыбыт, күүтэбит!

Эбэрдэни кытта Муғудайтан убайын бары оболоро, сизинэрэ, быраатын Фанис, санаһын Светлана.

Кунду балтыбын, эдэилийбитин, РСФСР үтүөлээх саяаһын, үлэ бэтэрсэни Клара Гурьевна МОНАСТЫРЕВАНЫ 75 сааскын тусубут кэрэ бэлтэ кундунан илһитик-истинник эбэрдэлиибит! Баарабыт кийи мас курдук чирээп доруубуйаны, чугас дьонун, сизинэриг тапталларыгар бизээн өсөө да үһүнүк, дьоллоохтук өлөрт! Муғудай толкуйунаан, ылымтаах субэинэн кийилэрэ кундүттэн кунду, туттаах кийилэрэ буолан, эдэрдил эрчимтэн ытыктыбакка, куруутун олох ораулар үөһүгэр сырыт! Сырдык баба санааларыг остооруға омоннаах олохуну томпотчу тусла түрдүнэр, этэһигэ буолууну, бабылыт олох баарабыт!

Эбэрдэни кытта Арыылаахтан кырдыгас эдэилийин Анна Алексеевна, күтүөттүг Николай Тимович Захаровтар дьиз кэрээн, Дьоккуускайтан, Хатылыттан, Арыылаахтан кийилэр оболоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сизинэрэ.

— ГИБДД ИЗВЕЩАЕТ —

Уважаемые жители и участники дорожного движения!

Госавтоинспекция ГИБДД ОМВД России призывает водителей быть предельно внимательными на дороге в связи с ухудшением погодных условий.

За 2 месяца 2020 года на территории Чурапчинского района зарегистрировано 2 (АППГ – 1) дорожно-транспортных происшествия с пострадавшими, в которых 2 (АППГ – 1) участников дорожного движения, один из них с участием несовершеннолетнего лица получили различные степени травмы. В сравнении с аналогичным периодом прошлого года число подобных дорожных происшествий увеличилось на 100%, количество раненых в ДТП увеличилось на 100%.

Чтобы избежать опасных ситуаций на дороге, Госавтоинспекция рекомендует водителям соблюдать несколько нехитрых правил:

- строго соблюдайте Правила дорожного движения;
- в условиях ухудшения погодных условий следует быть крайне аккуратными при управлении автомобилем, в частности, избегать резких маневров и перестроений, соблюдать интервал и дистанцию между транспортными средствами, не превышать скорость;
- необходимо в обязательном порядке в любое время дня и ночи передвигаться на машине с включенными внешними световыми приборами, а непогоду обязательно использовать противотуманные фары, а в условиях снегопада максимально снизить скорость и двигаться при включенных опциях аварийной сигнализации;
- если Вы стали участником ДТП, необходимо обозначить место происшествия, вызвать сотрудников ГИБДД, а если есть пострадавшие – вызвать бригаду «Скорой помощи». Если в результате ДТП механические повреждения получили два автомобиля, нет пострадавших и сумма ущерба не превышает 25 тысяч рублей, участники ДТП могут зафиксировать все повреждения самостоятельно и обратиться за урегулированием в страховую компанию, не вызывая при этом сотрудников ГИБДД;
- если Вы являетесь пешеходом, переходите проезжую часть только по пешеходному переходу и на разрешающий сигнал светофора. При переходе дороги в темное время суток используйте на одежде световозражающие элементы (брелки, стикеры).

Кроме того, в связи с перепадами атмосферного давления Госавтоинспекция рекомендует водителям внимательнее относиться к своему самочувствию. Если вдруг за рулем Вы почувствовали недомогание, необходимо немедленно остановить автомобиль, при необходимости вызвать врача или воспользоваться услугами общественного транспорта.

ОГИБДД ОМВД России по Чурапчинскому району.

БИЛЭЭРИИ/ОБЪЯВЛЕНИЕ

Чурапчыга Сима Сергеев аатынан ул. 45 №-гэр сана буруус маһынан тутуллубут 6"8таах дьиз көндөйдөөх уһаайбаны суһаллык атылыбын. Дьиз опоророго толору бэлэм тына оһоһуллар (систиэмэтэ, толору хааччылыгыта у.д.а). Итинэн эбии 3,70*6 м иэннээх сандвич-панелынан тутуллубут гараастаах буолар. Маһырыаала барыта баар. Бүтэй куруу, туалет. Обуруот аһын үүннэрэргэ бары өттүнэн табыгастаах, водопроводтаах, уот гаас ситимэ чугас кэлэн турар.

Кэрэ айылгалаах, чэбдик салгынаах кэрэ көстүүтүк уһаайбаны ыларга тизгэй! Бас ыйыттан кэпэн оһороро бэлэм буолар. Сыаната – 1,900 тыһ. солк. Түһэрсэххэ сөп. Улатан төлөөһүн уонна да атын көрүн төлөөһүнү көрүөхтүн сөп. Билсэр төл: 8968-151-64-77.

Айаал Семенович Корякин аатыгар 2013 с. бэриллибит "С" категориялаах уонна 2012с. бэриллибит "А", "В" категориялаах права сибидасталистбалара сүппүттэринэн, дьинэ суобунан аабыллар.

Егор Дмитриевич Лукин аатыгар бэриллибит лэаспар сүппүтүнэн, дьинэ суобунан аабыллар.

“Кыылларга эппиэтинэстээх сыһыан” федеральной сокуонга уларыыйылар киирдилэр

Бары билэрибит курдук, 2018 сыл ахсынны ыйын 27 күнүгэр 498 нүмэрдээх «Кыылларга эппиэтинэстээх сыһыан уонна Российской Федерация сорох сокуон аакталарыгар уларыыйылары киллэри туһунан» Федеральной сокуон ылыллыбыта.

Ыйылыбыт Федеральной сокуон күүтүгэр киирэн турар.

Бу федеральной сокуон бэйэтигэр судаарыстыбаннай былаас федеральной уорганнарын, Российской Федерация субъектары судаарыстыбаннай былаас уорганнарын, олохтоох бэйэни салайыны уорганнарын кыыллары кытта сыһыан уобалаһыгар быраалтарын уонна боломуочуяларын, кыыллары иити уонна тутуу ирдэбиллэрин, ону тэнэ: хаһаайына суох кыыллары кытары үлэ ирдэбиллэрин олохтуур.

Ити киирибит сокуонга сана ханнык даҕаны правовой аактага суруллубутах балаһыанһа киирибит, ол эбэтэр итинэн суруллубутунан кыыллар эмиз эт хаан эрэдэниитин уонна измийини (эмоции) билэр тыыннаах харамайдар буолаллар.

Кыылларга сыһыан сокуонга мактан ураты атын дуоһуннаах (важный) юридической сана уларыыйылары киллэрдэ.

Ол курдук, кыыллары бас билээччилэргэ анаан манньк ирдэбиллэр киирдилэр:

- 1) кыылларга сөптөөх көрүүнү-хараыыны хааччыйы,
- 2) кыылларга сөптөөх кэмигэр бэтэринээринэй көмө уонна булгуччулаах профилактической бэтэринээринэй дьаһаллары хааччыйы,
- 3) кыыллар табыгаһа суох төрөөһүннэрин туоратыга сөптөөх үлэри ытыы,
- 4) кыыллары итиллэр сирдэригтэн судаарыстыбаннай надзор уорганын дуоһунастаах сирдэйдэр бэрэбизкэ онороллоругар биэри,
- 5) кыыллар биологической олохторун кытта Российской Федерация сокуонугар олобуран үлэлээһин.

Мань таһынан, 2003 сыл алтынны 6 күнүгэр ытыллыбит 131 нүмэрдээх «Российской Федерацияда олохтоох бэйэни салайыны уорганнарын тарыйар уолсай принциптерин туһунан» Федеральной сокуонга суруллубутунан, тыа сиринээри сэлээннэ олохтоох бэйэни салайыны уорган сэлээннэ иһигэр олохсуйбут хаһаайына суох кыылларга үлэни ытыахтаах.

2018 сыл ахсынны ыйын 27 күнүгэр 498 нүмэрдээх «Кыылларга эппиэтинэстээх сыһыан уонна Российской Федерация сорох сокуон аакталарыгар уларыыйылары киллэри туһунан» Федеральной сокуонга кестөрүнэн, хаһаайына суох кыыллары кытары үлэ иһигэр хаһаайына суох кыыллары тутуу уонна кийилэр итиллэрин (ону тэнэ кыыллар эмтэниллэрин, вакцинацияларын, стерилизацияларын), уонна эрдэ олохсуйбут мизэтигэр төнүнэри киирэллэр. Бу ыйылыбыт уларыыйылар 2020 сыл тохсунньу 1 күнүттэн киирдилэр.

Хаһаайына суох кыыллары кытары үлэ оһоһуллар сорукара дьин:

- сыстыганнаах ыарыы тэнийиһэ, ону таһынан атын дьонго уонна кыылларга сыстыан сөптөөх ыарыы тарбанар ыксаллаах балаһыанһа тахсыбатын сэрэтэр сыаллаах;
- дьон доруубуйатыгар эңийи уонна юридической сирдэйдэр баадырыгар хоромну тахсыбатын туоратер сыаллаах;
- хаһаайына суох кыылларга гуманитарной сыһыан олохтуур сыаллаах;
- харамайдарга уонна кийилэр олохсуйбут сирдэригэр хоромнуу таһаарбат сыаллаах;
- ыарахан туруктаах кыылларга көмө онорор сыаллаах;
- сүппүт кыыллары бас билээччилэргэ төнүнэрэр сыаллаах;

Бас билээччилэ суох кыылларга кырыктаах сыһыан көнүлүмүт.

Хаһаайына суох кыыллары кытары үлэ иһигэр кийиллэр

- хаһаайына суох кыыллары тутуу уонна кийилэри приотка суһаллык тизийи.

Кунду ийэлэрэ

КУЛАКОВСКАЯ-РОМАНОВА Федора Васильевна

ыараханник ыалдыан олохтон туораабытынан, ытыктыр кэллиэгэлэрибитигэр, Мындабаайы учаастактаабы балыһатын быраастарыгар Саргылана Васильевнага, Прокопий Павловичка дириг кутурбаммытын тирдэбит.

П.Н. Сокольников аатынан Чурапчытаабы киин балыһа кэлэктибэ, профкома.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, кунду кэргэнин, аҕабыт, эһэбит

ТАРАСОВ Петр Николаевич

бу дьыл оһунньу 29 күнүгэр соһумардык олохтон туораабытын билэр дьонугар, аймактарыгар диригник курутуан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оболоро, сизинэрэ.

Кутурбамнарын тирдэллэр:

- Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, кунду кэллиэгэлэрэ, табаарыстара Тарасов Петр Николаевич олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Людмила Михайловна Тарасовага, оболоругар, сизинэригэр, кутүөтүгэр, кийииттэригэр Чурапчытаабы РЭС кэлэктибэ.

- хаһаайына суох кыыллары анал приоттарга тутуу (иити).

- сүппүт кыыллары хаһаайынарыгар төнүнэри, уонна хаһаайына суох приотка киирибит кыылларга сана бас билээччини булууга үлэ.

- матыыба суох саба түспэт кыыллары, олохсуйа сылдьыбит сирдэригэр, сокуонунан көрүлүбүт үлэлэри ытан баран төнүнэри,

- эрдэ олохсуйа сылдьыбит сирдэригэр сатаан төннөрүлүбүт, хаһаайына суох кыыллары приотка сана хаһаайын көстүөр диэри эбэтэр өлүөхтэригэр диэри иити.

Эрдэ наадата суох хаалбыт кыыллары суох онорор көнүлүнэр эбит буоллаһына, билигин туругунан кыылларга кырыктаах сыһыан төрүт көнүлүмүт.

Хаһаайына суох тутуллубут кыыллары приоттан атын сирдэргэ тутар көнүлүмүт.

498 нүмэрдээх федеральной сокуонга олобуран кыылларга приоттар кыыллары уонна хаһаайына суох кыыллары, ону таһынан хаһаайытара ахваастаммыт кыыллары иитэргэ анаан оһоһуллаллар. Приот судаарыстыбаннай, муниципальнай уонна чааһынай буолуохтарын сөп.

Мань тэнэ, сокуонунан дьизтээби кыыллары күүлэйдэтэргэ ураты ирдэбиллэр олохтоннулар.

Ол курдук, 498 нүмэрдээх федеральной сокуон 13 ыст ыйылыбытынан, дьизтээби кыыллары күүлэйдэтэргэ дьонго уонна кыылларга кутталы таһаарыа суохтаах, ону тэнэ физическэй уонна юридической сирдэйдэр үтүгэр, малларыгар кутталы үөскэти суохтаах. Дьизтээби кылы күүлэйдэтэргэ манньк ирдэбиллэри тутуһуоха наада:

- кыыл көнүл, хонтуруола суох суолта, лифтэргэ уонна элбэх кыбартыраллаах дьизлэргэ сылдьара, ону таһынан итинник дьизлэр таһыгар, оһо уонна услуорт былаһааккаларыгар сылдьара көнүлүмүт;
- элбэх дьон сылдьар сиригэр кыыл кэнииттэн бегун-сабын хомуйа сылдьар булгуччулаах;
- бэйэни салайыны уорган олохтообут кыыллары күүлэйдэтэр сирдэргэ кыыл сылдьара көнүлүмүт.

Оһон, 498 нүмэрдээх федеральной сокуонунан олохтоох бэйэни салайыны уорганнарын боломуочуяларыгар дьизтээби кыыллары күүлэйдэтэр сирдэри тарыйар эбэһинэс олохтоон.

Мань таһынан, 2020 сыл тохсунньу ыйын 1 күнүттэн потенциалнай кутталлаах боруода ыттары томторуга (намордника) уонна систиитэ суох күүлэйдэтэр көнүлүмүт. Итинник кутталлаах кыыллар куруөлээх сиргэ, бэйэлэрин хаһаайынарын, куруөтүгэр эрэ сылдьахтаахтар. Ыттаах баар буоллаһына, таһырдыа кийиригэ булгуччу сэрэтэр сурук баар буолуохтаах.

Российскай Федерация Бырабытыалыыбата олохтообутунан, онук ыттарга 12 боруода киирдэ, ол курдук акбаш, американский бандог, амбулдог, бразильский бульдог, булли Кутта, бульдог алапахский чистокровный (отто), бандог, волко-собачьи гибриды, волкосо, гибрид волка, гуль дог, питбульмастиф, северокавказская собака, метисы собак.

Маньна эбии, кыыллары тусга аһаммыт сирдэртэн атын сиргэ атылылар көнүлүмүт.

498 нүмэрдээх федеральной сокуон 21 ыстатыгыгар олобуран, сокуон кэһиитэ тахсар түтэнигэр, кыыллар бас билээччилэрэ уонна да атын сирдэйдэр административнай, холубунай уонна да атын Российской Федерация сокуонунан көрүлүбүт эппиэтинэс тардыллыахтарын сөп.

Холобур, ыттары билигин туругунан, ытыалыыр, өлөртүү сатамат, тобо дьизтэххэ, ыттар хаһаайыттардаах уонна докумуоннаах буоллахтарына ыты өлөртүү сирэй РФ ХК 167 ыстатыгынан холубунай эппиэтинэс тардыллыан сөп.

Ол иһин, сана сокуонмут күүтүгэр киирибиттэн, систиитэ суох бэйди сылдьар ыттары тутан ылан приотка иитэр булгуччулаах.

Иван ЯДРЕЕВ,

Чурапчы оройуонун прокурора, юстиция аҕа субэһитэ.

Кылаабынай эрдэктэр - Л.В. ГОРОХОВА.
Кылаабынай эрдэктэри солбуулаачы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Эппиэтир сирдэйдэр, сурук отдела - А. Н. ЗАХАРОВА.
Эдэһимикэ, тыа хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ
Кэрэстэдимиһнар - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА
Тэһаачы - Л.К. ПОПОВА.
Бэһэстээһичи - Ф.Д. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэһиһон таһаараччылар: СР
Правительствота, Чурапчы улуутун
“Сана олох” редакционнай-издательскай
холбоһук автономнай учреждение.
Российскай Федерация Россиянадар
СР управлениһтар 2012 с. кулун тутар
15 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрдэ
– ПИ №Ту14-0238.

Редакция, издатель,
аадырыһа: 678670, Чурапчы
сэл., Карл Маркс ул., 26 “а”.
Телефоннарбыт: редактор
– 41-332, отделлар – 41-265,
41-358. E-mail: sanaoloh@
mail.ru, сайт: sanaoloh.ru,
instagram: @sanaoloh

Бэһэһэ саһаас: № 16 (11672)
Кээһиһэ: 1,5 бэһ. лист
Аһсаһа 1200. Хаһыат сыаната: 15

Аһтар сүһэр эһтар сана редактор
патааһтар иһтар сол тубулар
буһтар Сүһтар иһтар чатылар
күһтар иһтар эһтар иһтар тус
бэһтар сыһтар

Хаһыат бэһэһэ бэриһлэр графика: 16 ч 00 м. Бэһэһэ бэриһинэ: 16 ч 00 м. “Сана олох” редакционнай-издательскай холбоһука 02.03.2020 с. офсетка бэһэһтэнэ.
Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс ул., 26 “а”. Индекс: Р0008. Хаһыат нэһиһэлэа иһитэ олтуорунньука уонна бэһинсэда таһар.